

Advokaterna om strafflagberedningen

Sveriges advokatsamfundet har i ett nyss avgivet remissvar analyserat och bedömt strafflagberedningens för nära ett år sedan publicerade, i pressen livligt diskuterade betänkande. Advokaternas klara och reflekterade inlägg är av stor betydelse; att det på åtskilliga punkter anknäver till förut framförd kritik minskar inte dess värde och auktoritet.

Strafflagberedningen avvisar energiskt den "klassiska straffrättsläran", vars huvudprincip brukar betecknas som vedergällningsteori. Flera av beredningens medlemmar har i debatten ytterligare utfört denna uppfattning; ingreppen mot brottslingar får inte bestämmas av syftet "att tillfredsställa vedergällningsbegär" (professor Strahl), samhällets reaktion får inte "ta sitt utlopp i nyttolöst lidande för brottslingen" (professor Nelson). Den ståndpunkt som kommer fram i dessa citat torde vara tämligen allmänt godtagen av dem som något satt sig in i frågan. Advokatsamfundet ställer sig också på denna linje och betonar att en brottspåföljd i princip måste vara motiverad av tanken på individualprevention — att brottslingen skall förändras — eller allmänprevention — att påföljden eller straffet skall avhålla andra från att begå brott.

Därmed är emellertid, som advokaterna understryker, inte hela problemet löst. Vedergällning är ett fult ord, och den hämndkänsla som skymtar i ordet vill vi alla söka få bort ur kriminalpolitiken. Men detta behöver inte, kan inte leda till att man bygger uteslutande på preventionsteorierna. Strafflagberedningen förklarar själv gång efter annan att det hos allmänheten och särskilt hos barnen måste inskräpas att "det är orätt att begå brott". Den talar också om "svåra" eller "grova" brott på ett sätt som visar en moralisk värdering. Alltså: en föreställning om ansvar, om personlig skuld ingår i beredningens motivering och kontrasterar i viss mån mot den eljest ofta framförda tanken att brottet beror på uppfostran och miljö. Utgår man från detta synsätt, begagnar man den moraliska värderingen, måste också erkännas att den kan vara av vikt vid sidan av preventionstanken. En konsekvens blir, som vi tidigare uttryckt saken, att det blir "moraliskt försvarligt att gärningsmannen åsamkas det lidande som straffet medför för hans del"; förnekar vi däremot all skuld, allt personligt ansvar, blir straffet en moraliskt godtycklig reaktion, tv det drabbar

skuldlösa och oansvariga människor. Advokatsamfundet påpekar att denna tankegång självfallet inte är oförenlig med kravet på humanitet; "på dessa föreställningar bygger icke blott uppfattningen att den brottsliga skuld kan vara så stor att en sträng påföljd är motiverad, utan även uppfattningen att skulden kan vara så ringa att en hård påföljd skulle te sig som stötande".

I praktiken viktigare är emellertid avvägningen mellan de individualpreventiva och de allmänpreventiva synpunkterna. Beredningen har, utan att avvisa generalpreventionen, särskilt framhåvt tanken att man bör söka förändra, förbättra, anpassa den enskilda brottslingen genom samhälleliga åtgärder. Advokatsamfundet instämmer i huvudsak: "det är i och för sig en tilltalande tanke att varje brottsling skall erhålla den behandling som är lämplig och ägnad att främja hans anpassning i samhället, och inga meningsskiljaktigheter torde råda om önskvärdheten av att denna princip tillämpas så långt som möjligt". Principen får dock inte genomföras på sådant sätt "att den allmänna laglydnaden sättes i fara eller rättssäkerheten äventyras".

Här finns, anser Advokatsamfundet, riskabla punkter i beredningens förslag. Som exempel nämnes det långt gående förbudet att döma brottslingar under 21 år till fängelse, de vidsträcktta möjligheterna att befria yngre lagöverträdare och alkoholbrottslingar från varje reell brottspåföljd samt systemet att låta domstol ädöma en påföljd, om vars närmare utformning domstolen knappast vet någonting, och i stället överlåta åt en nämnd att under ensidigt beaktande av individualpreventiva synpunkter ge påföljden det innehåll — eller brist på innehåll — som finnes "lämpligt".

Advokatsamfundets kritik synes värd stort beaktande. I flera av de nämnda fallen löper man å ena sidan risken att fängelse inte kan ädömas, trots att detta från allmänpreventionens och kanske även från individualpreventionens synpunkt ter sig rationellt, å andra sidan är det möjligt att besluta en skyddsfostran eller skyddsfostran som kan medföra samma lidande som ett straff, men inte fastställas av domstol och till sin natur och omfattning är av obestämd art.

Liksom många andra reagerar Advokatsamfundet mot beredningens terminologiska nyheter, särskilt avskaffandet av ordet straff. Denna fråga lär inte vara av större betydelse, men skälen för att frångå gängse uttryckssätt ter sig onekligen svaga. I det hela kommer man till slutsatsen att strafflagberedningens förslag, trots alla utmärta tendenser till individualisering och humanisering, kräver omarbetning i viktiga hänseenden.

Biskopsmötet har vägrat ta ståndpunkt

till frågan om kvinnliga präster. Den undvikande attityden kombineras med en motivering som likaså söker komma förbi saksfrågan. Särskilt är hänvisningarna till Bibelns lära bisarra, nästan lika konstiga som de kyrkomötesutskottet presterade i september. Biskoparna förklarar att kyrkans ställningstagande måste "ske under noggrant aktgivande på Bibelns anvisning och dess tolkning..." Vad gäller då enligt Bibeln? En sådan åskådning saknar biblisk grund, förklarar biskoparna, "som gör en sådan åtskillnad mellan man och kvinna att av värdighets-skäl ordets förkunnele och sakramentens förvaltning förbehålles manlig ämbetsinnehavare". Man försöker alltså hålla två stridiga tankegångar tillsammans genom ordet "värdighetsskäl"; även om kvinnorna enligt en stark kyrklig opinion inte får bli präster, så beror det inte på "värdighetsskäl"; kvinnan kan förklaras ovärdig för ämbetet, men är ändå lika värdig som mannen. Lösligheten och tendensen att snabbt förflytta sig mellan två stolar framgår också av följande stycke:

Ej heller får aposteln Paulus uttalanden så tolkas att kvinnan på grund av sitt kön vore av mindre värde eller underställd mannens överhöghet. Vid tillämpningen av Guds ord måste hänsyn tagas till den faktiska förändring som inträtt beträffande kvinnans sociala ställning.

Aposteln Paulus har bland annat uttalat: "Det är dem (kvinnorna) inte tillstat att tala, utan de böra underordna sig såsom lagen bjuder... I hustrur, underordnen eder edra män såsom I underordnen eder Herran." Att påstå att dessa satsar inte innebär att kvinnan är "underställd mannens överhöghet" är uppenbart oersonligt; aposteln Paulus kunde knappast ha uttryckt sig

klarare. Men biskoparna söker komma ifrån saken genom orden att Guds ord måste tillämpas med hänsyn till de faktiska förändringar som inträtt i förhållandet mellan könen. Ett bestämt påstående av Paulus kan alltså sägas innebära det rakt motsatta på grund av vad som inträffat sedan Paulus död för bortåt 2000 år sedan. Varför inte i stället ärligt säga att "Guds ord" i detta fall kommer från en primitiv miljö och ett primitivt folk och att de därför inte längre har någon giltighet för oss? Sällan ser man så klart hur strävan att förena bibeltro med sunt förnuft leder till förljugna ordkonster.